

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра економіки та підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ Майя НІКОЛАЄВА

« 01 » *вересня* _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітньо-професійна програма: Міжнародні економічні відносини

2023

Робоча програма навчальної дисципліни Економічна теорія. Одеса: ОНУ, 2023.

Розробники:

Горняк Ольга Василівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємництва,
Доброва Тетяна Георгіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та підприємництва
Протокол № 1 від «28» серпня 2023р.

Завідувач кафедри

Ірина ЛОМАЧИНСЬКА

Погоджено із гарантом ОПП «Міжнародні економічні відносини»

Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ

Схвалено Навчально-методичною комісією (НМК) економіко-правового факультету

Протокол № 1 від «28» 08 2023р.

Голова НМК

Ірина ГОЛОДЕНКО

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва
Протокол № ___ від «___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(_____)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(_____)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістовних модулів – 2	Галузь знань 29 Міжнародні відносини Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) Освітня програма: Міжнародні економічні відносини	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		54 год.	84 год.
		у т.ч. ІНДЗ: не передбачено	
Форма підсумкового контролю:			
Залік	Залік		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: вивчення системи економічних категорій і законів, отримання знань щодо розвитку і функціонування реальної економіки, форм, методів та важелів її регулювання державою, а також економічних відносин на рівні світової економіки.

Завдання:

- вивчити системи економічних відносин, категорій та законів;
- вивчення форм виробництва;
- вивчення проблем функціонування ринкової економіки;
- вивчення економічної ролі держави;
- вивчення особливостей формування і розвитку міжнародних економічних відносин у світовому господарстві.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських в'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 4 Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН 7 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 10 Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН 12 Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН 18 Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на

основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово- часових в'язків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: сутність і структуру системи економічних відносин та методи її вивчення; механізм дії економічних законів; форми виробництва та особливості їх розвитку; сутність, функції та принципи функціонування ринкової економіки; види ринків та їх структуру; основні категорії та закони ринкового механізму; економічні функції держави та методи регулювання економіки; економічні основи світового господарства та основні форми міжнародних економічних відносин;

вміти: розкрити сутність і структуру системи економічних відносин; оперувати основними категоріями економічної теорії; аналізувати механізм дії економічних законів та їх наслідки; провести порівняльний аналіз форм виробництва; розкрити сутність, функції та принципи функціонування ринкової економіки; аналізувати види ринків, їх структуру та динаміку розвитку; розкривати сутність основних категорій та законів ринкового механізму; аналізувати економічні функції держави та методи регулювання економіки; розкривати економічні основи світового господарства і аналізувати основні форми міжнародних економічних відносин.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Економічна теорія як наука і загальні проблеми економіки

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Предмет економічної теорії. Економічні відносини. Економічні закони. Макроекономіка та мікроекономіка.

Методи економічної теорії. Метод наукової абстракції. Індуктивний метод. Дедуктивний метод. Метод економічних експериментів. Метод математичного моделювання.

Функції економічної теорії. Світоглядна функція. Теоретико-пізнавальна функція. Методологічна функція. Практична функція. Позитивна і нормативна економічна наука. Філософія економічної науки.

Основні напрями, школи і течії в економічній теорії.

Тема 2. Потреби і ресурси

Потреби та їх класифікація. Матеріальні потреби. Безмежність потреб. Економічні інтереси та їх класифікація.

Ресурси та їх класифікація. Матеріальні ресурси. Людські ресурси. Виробництво та його структура. Відтворення та його види.

Ефективність використання ресурсів. Повна зайнятість і повний обсяг виробництва. Таблиця і крива виробничих можливостей суспільства. Альтернативна вартість. Незайнятість і перспективи економічного зростання. Неповне і неефективне використання ресурсів.

Тема 3. Форми виробництва та їх розвиток

Натуральне і товарне виробництво. Натуральне виробництво та його основні характеристики.

Причини виникнення товарного виробництва. Види товарного виробництва.

Товар і його властивості. Вартість. Споживча вартість. Мінова вартість. Закон вартості та його роль в товарному виробництві.

Гроші та їх функції. Ціна та їх функції. Кількість грошей в обігу. Закон грошового обігу. Суть, структура та види грошових систем.

Змістовний модуль 2.

Ринкова економіка та механізм її функціонування

Тема 4. Ринкова економіка

Сутність і функції ринку. Розв'язання ринком основних проблем економіки. Принципи організації ринкової економіки. Вільний ринок. Приватна власність. Економічна свобода. Особиста заінтересованість. Невтручання держави в господарську діяльність.

Модель кругообігу продукту і доходу в ринковій економіці.

Суть та головні види сучасного ринку. Ринок товарів і послуг. Ринок праці. Ринок природних ресурсів. Фінансовий ринок. Ринок грошей і капіталів. Ринок цінних паперів. Ринок науково-технічних досягнень.

Тема 5. Ринковий механізм

Попит та його чинники. Крива попиту. Закон попиту. Ефект доходу. Ефект заміщення. Нецінові чинники попиту.

Пропозиція та її чинники. Крива пропозиції. Закон пропозиції. Нецінові чинники пропозиції.

Рівновага попиту і пропозиції. Рівноважна ціна. Рівноважний обсяг виробництва.

Еластичність попиту і пропозиції. Переваги та недоліки ринку.

Тема 6. Економічна роль держави

Держава як економічний суб'єкт. Еволюція поглядів на роль держави в господарській діяльності. Передумови участі держави в економічних процесах. Економічні функції держави. Забезпечення ефективності. Забезпечення справедливості. Стабілізація економіки. Методи державного регулювання економіки. Прямі (адміністративно-правові) методи. Непрямі (економічні) методи.

Фіскальна політика та її інструменти.

Грошова маса та її агрегати. Монетарна політика держави.

Державний сектор економіки. Межі і перспективи державного регулювання. Сучасні системи і моделі управління економікою.

Тема 7. Світовий ринок та його вплив на національну економіку.

Міжнародний поділ праці як основа світової торгівлі. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків країни. Теорія абсолютних та порівняльних переваг А. Сміта і Д. Рикардо.

Зовнішня торгівля як основна форма міжнародних економічних відносин. Причини, чинники та основні показники зовнішньоторговельної діяльності. Торговий баланс країни

Теорії зовнішньоторгової політики держави (протекціонізм та фритредерство). Тарифні та нетарифні обмеження зовнішньої торгівлі та їх вплив на економіку країни.

3. Структура навчальної дисципліни:

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усьо го	у тому числі				Усь ого	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль 1. Економічна теорія як наука та загальні проблеми економіки										
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Тема 2. Потреби і ресурси	11	2	2	-	7	14	2	-	-	12
Тема 3. Форми виробництва та їх розвиток	13	4	2	-	7	14	2	-	-	12
Разом за змістовним модулем 1	36	8	6	-	22	40	4	-	-	36
Змістовний модуль 2. Ринкова економіка та механізм її функціонування										
Тема 4. Ринкова економіка	11	2	2	-	7	12	-	-	-	12
Тема 5. Ринковий механізм	13	4	2	-	7	14	2	-	-	12
Тема 6. Економічна роль держави	13	4	2	-	7	12	-	-	-	12
Тема 7 Світовий ринок та його вплив на національну економіку	11	2	2		7	12	-	-	-	12
Комплексна контрольна робота	6		2		4	-				
Разом за змістовним модулем 3	54	12	10	-	32	50	2	-	-	48
Усього годин	90	20	16	-	54	90	6	-	-	84

8. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять (Додаток 1)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовний модуль 1. Економічна теорія як наука та загальні проблеми економіки			
1.	Практичне заняття 1. Предмет і метод економічної теорії	2	-
2.	Практичне заняття 2. Потреби і ресурси	2	-
3.	Практичне заняття 3. Форми виробництва та їх розвиток	2	-
Змістовний модуль 2. Ринкова економіка та механізм її функціонування			
4.	Практичне заняття 4. Ринкова економіка	2	-
5.	Практичне заняття 5, 6. Ринковий механізм	2	-
6.	Практичне заняття 7. Економічна роль держави	2	-
7.	Практичне заняття 8. Світовий ринок та його вплив на національну економіку	2	-
8.	Комплексна контрольна робота	2	-
Разом		16	-

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми \ види робіт	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовний модуль 1. Економічна теорія як наука та загальні проблеми економіки			
1.	Предмет і метод економічної теорії <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>	8	12
2.	Потреби і ресурси <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>	7	12
3.	Форми виробництва та їх розвиток <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>	7	12
Змістовний модуль 2. Ринкова економіка та механізм її функціонування			
4.	Ринкова економіка <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>	7	12
5.	Ринковий механізм <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>	7	12
6.	Економічна роль держави <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка</i>	7	12

	<i>до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>		
7.	Світовий ринок та його вплив на національну економіку <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка доповіді та її презентації.</i>	7	12
8.	Комплексна контрольна робота <i>Підготовка до комплексної контрольної роботи.</i>	4	-
Разом		54	84

До самостійної роботи здобувачів відноситься: підготовка до лекцій та практичних занять, огляд літератури, розв'язання економічних задач, виконання вправ, аналіз кейсів, підготовка доповідей, підготовка презентацій.

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, виконання ситуаційних вправ та обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: демонстрація (у вигляді роздаткового ілюстративного матеріалу);
- практичні методи: розв'язання практичних задач, метод проектування, виконання індивідуальних завдань тощо.

10. Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування за питаннями відповідної теми, оцінювання доповіді та презентації.

Періодичний контроль: комплексна контрольна робота (тестування)

Підсумковий контроль: залік

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
- Поточне тестування по матеріалах теми	від 0 до 3
- Підготовка доповіді та її презентація	від 0 до 2
- Комплексна контрольна робота (тестування)	від 0 до 30

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань.	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; демонструє фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	Здобувач бере участь в обговоренні навчальних проблем, надає вірні відповіді, проте вони мають здебільшого репродуктивний характер; здобувач не володіє навичками вільного викладання матеріалу, не виявляє ознайомлення з додатковою навчальною та науковою літературою.
	3 бали	Здобувач володіє категоріальним апаратом, знайомий із об'єктивними закономірностями розвитку економічних відносин. Проте відчуває труднощі при самостійному аналізі практичної інформації щодо процесів, які розглядаються. При розв'язанні контрольних завдань припускається незначних помилок.
	4 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє ґрунтовні знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; здатний публічно представити матеріал.
	5 балів	Здобувач користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал і доводити власну думку.
Поточне тестування за темою	0 – 3 балів	Відповідь невірна – 0 балів Відповідь вірна – 0,3 бала
Підготовка доповіді та демонстрація презентації	0 балів	Представлена доповідь (реферат) виконана не самостійно (запозичена з мережі Інтернет). Доповідь не відображає вміння здобувача якісно підбирати та аналізувати теоретичний і емпіричний матеріал, обізнаності в правилах написання дослідної роботи.
	1 бал	Представлена доповідь виконана самостійно, тема в цілому розкрита, але змістовний матеріал має описовий характер; здобувач припускається незначних помилок, висновки є загальними, або відсутні зовсім.
	2 бали	В представленій доповіді повною мірою розкрита обрана тема; матеріал поданий грамотно і логічно. Здобувач виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної статистичної та аналітичної інформації, вдало підбирає ілюстративні матеріали для презентації. Із розглянутої проблеми зроблені чіткі висновки. Здобувач вільно володіє представленим матеріалом.

Комплексна контрольна робота (тестування)	0 – 30 балів	від 0 до 40% вірних відповідей – від 0 до 11 балів від 41% до 50% вірних відповідей – від 12 до 15 балів від 51% до 64% вірних відповідей – від 16 до 19 балів від 65% до 79% вірних відповідей – від 20 до 23 балів від 80% до 89% вірних відповідей – від 24 до 16 балів від 90% до 100% вірних відповідей – від 27 до 30 балів
---	--------------	--

11. Питання для підсумкового контролю

1. Економічні погляди філософів Прадавнього Китаю: конфуціанство, даосизм.
2. Економічні погляди філософів Давньої Греції.
3. Меркантилізм, як перша економічна школа епохи капіталізму.
4. Економічне вчення фізіократів.
5. Класична політична економія та її провідні концепції.
6. Суб'єктивний підхід до аналізу економічних процесів. Засновники сучасної Економікс та її основні постулати.
7. Кейнсіанська революція в Економічній теорії. Основні постулати кейнсіанства.
8. Економічні школи другої половини ХХ сторіччя: монетаризм, економіка пропозиції, теорія раціональних очікувань та інші.
9. Економічні відносини. Економічні закони: суть та характер дії. Класифікація економічних законів.
10. Предмет Економічної теорії. Проблеми дослідження на рівні мікроекономіки, макроекономіки, мегаекономіки. Поняття нормативної та позитивної економіки.
11. Методи економічної теорії: абстрагування, аналіз та синтез, індукція і дедукція та інші. Функції економічної теорії.
12. Потреби людини: сутність, структура і динаміка.
13. Поняття «блага» в економічній теорії, вільні та економічні блага. Проблема відносної рідкості благ.
14. Економічні ресурси та їх складові.
15. Суть процесу виробництва. Класична економічна теорія про прості моменти процесу праці (засоби та предмети праці, праця як така), співвідношення понять «праця» та «робоча сила».
16. Продуктивні сили суспільства та чинники їх розвитку.
17. Організаційні форми суспільного виробництва та його структура.
18. Обмеженість ресурсів та альтернативний вибір. Поняття альтернативної вартості.
19. Центральні проблеми економічної організації та механізм їх вирішення в різних економічних системах.
20. Технологічний вибір в економіці. Крива виробничих можливостей. Поняття «повна зайнятість» та «ефективна економіка».
21. Натуральне господарство та його основні характеристики.

22. Суть та причини виникнення товарного виробництва.
23. Типи товарного виробництва: спільні риси та відмінності.
24. Трудова теорія вартості про суть та суспільні властивості товару.
25. Величина вартості товару та вплив на неї продуктивності та інтенсивності праці.
26. Закон вартості та його роль в регулюванні товарного виробництва.
27. Розвиток форм вартості та виникнення грошей. Сутність та функції грошей.
28. Ціна товару та її функції.
29. Закон грошового обігу та механізм його дії.
30. Суть, структура та види грошових систем.
31. Ринкова економіка, принципи її організації. Переваги та недоліки ринкової економіки.
32. Ринок: сутність та функції.
33. Структура сучасного ринку за різними критеріями. Поняття досконалої та недосконалої конкуренції.
34. Модель кругообігу продуктів і доходів в ринковій економіці.
35. Модель кругообігу продуктів і доходів в змішаній економічній системі.
36. Ринковий попит. Закон попиту та об'єктивні причини його дії. Графічна модель дії закону попиту.
37. Нецінові чинники зміни попиту. Графічна модель їх впливу.
38. Ринкова пропозиція. Закон пропозиції та об'єктивні умови його дії. Графічна модель закону пропозиції.
39. Нецінові чинники зміни пропозиції. Графічна інтерпретація їх впливу на пропозицію.
40. Ринкова рівновага: суть та механізм її досягнення в умовах досконалої конкуренції. Графічна модель ринкової рівноваги.
41. Вплив нецінових чинників на рівноважні параметри ринку. Графічні моделі цього впливу.
42. Еластичність попиту за ціною: суть, принципи вимірювання та рівні. Графічна інтерпретація еластичності попиту. Чинники, що визначають рівень еластичності попиту.
43. Вплив еластичності попиту на вибір цінової політики продавця. Залежність між еластичністю попиту та динамікою величини валового доходу.
44. Еластичність попиту за доходом та перехресна еластичність попиту, їх рівні.
45. Еластичність пропозиції: суть принципи вимірювання та чинники, що її визначають.
46. Держава як економічний суб'єкт. Еволюція поглядів на роль держави в господарських процесах. Функції держави.
47. Бюджетна система держави. Основні джерела доходів та напрямки видатків державного бюджету.
48. Дефіцит бюджету та державний борг: засоби покриття та соціально-економічні наслідки для національної економіки.
49. Податки: сутність, функції та види.

50. Соціально-економічний зміст фіскальної політики та її типи.
51. Національний банк країни як інститут монетарної політики держави: специфіка його статусу і функції.
52. Грошова маса в обігу та її агрегати.
53. Монетарна політика країни: суть, основні інструменти та типи.
54. Міжнародний поділ праці: суть та основні форми
55. Теорії абсолютних переваг Адама Сміта як обґрунтування міжнародної торгівлі.
56. Теорія порівняльних переваг Давида Рикардо як теоретичне обґрунтування політики вільної торгівлі.
57. Зовнішня торгівля як форма міжнародних економічних відносин. Етапи становлення світового ринку.
58. Основні показники зовнішньоторговельної діяльності країни.
59. Теорії міжнародної торгівлі. Типи зовнішньоторгової політики.
60. Торгові бар'єри та їх вплив на добробут суспільства.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Додаток 2)

							Сума балів
Поточний контроль							0 – 70
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 10	
Комплексна контрольна робота (тестування)							0 – 30
Разом:							0 – 100

T1, T2 ... T7 – теми лекцій

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за націо-	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	

нальною шкалою		
90-100/ зараховано	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
75-89 / зараховано	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість практичних завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
60-74 /зараховано	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину практичних завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
35-59 / не зараховано з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вмє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі практичні завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані

	складно; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	уміння та навички.
0-34/ не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

13. Навчально-методичне забезпечення

- робоча програма навчальної дисципліни, силабус;
- опорний конспект лекцій;
- методичні вказівки.

14. Рекомендована література Основна література

1. Галушка З. І., Поченчук Г. М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.
2. Горняк О. В., Матюк Т. В. Економічна теорія. Навч.-метод. посібн. Одеса: 2020. 140 с.
3. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. Ю. Федьковича. 2022. 368 с.
4. Економічна теорія: підручник. За ред. В. Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Економічна теорія: підручник : у 2 ч. Ч. 1 Мікроекономіка / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, К. М. Ніколаєць, та ін.; за ред. В. Д. Лагутіна. 2-ге вид., доопр., перероб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 396 с.
6. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
7. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.
8. Економічна теорія: навч. посіб. / [О. В. Стефанишин та ін.]; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с
9. Зайцев Ю. К. Сучасна політична економія як теоретична основа економічного розвитку суспільства: в 2 кн. Кн.1 Філософсько-методологічні засади архітекτονіки предмета сучасної політичної економії. Монографія. Київ: КНЕУ, 2018. 397 с.
10. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : навч. посібник / І. В. Кокарев. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с.
11. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
12. Пікетті Т. Капітал у ХХІ столітті. Київ: Наш формат, 2016, 696 с.

13. Райнерт Е. С. Як багаті країни збагатили... і чому бідні країни лишаються бідними. Київ: Темпора, 2014. 444 с.

Додаткова література

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають? Київ: Наш формат, 2022. 968 с.
2. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузкий коридор. Держави, суспільства і доля свободи. Київ: Наш формат, 2022. 520 с.
3. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка: Навч. посібник. За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина. К.: Альтернативи. 2015. 608 с.
4. Ліст Ф. Національна система політичної економії. К.: Наш формат, 2021. 368 с.
5. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Київ: Post-royal, 2004. 596 с.
6. Туган-Барановський М. Основи політичної економії. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 628 с.
7. Гальчинський А. С., Єщенко П. С. Економічна теорія. Підручник. Київ: Вища школа, 2007. 503 с.
8. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. За ред. В. Базилевича. Київ: Знання-Прес, 2008. 719 с.
9. Економічна теорія. Політекономія. Практикум. За ред. В. Базилевича. Київ: Знання, 2010. 494 с.
10. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2014. 719 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. URL: www.me.gov.ua
2. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

Плани практичних занять
Змістовний модуль 1. Економічна теорія як наука та загальні проблеми економіки

Практичне заняття 1. Предмет і метод економічної теорії

Питання для обговорення:

1. Предмет економічної теорії.
2. Методи економічної теорії.
3. Функції економічної теорії.
4. Еволюція в економічній теорії.
5. Економічні погляди Стародавнього світу.
6. Економічні школи епохи капіталізму.
7. Розвиток економічної думки в Україні.
8. Економічна теорія як теоретико-методологічна база інших економічних наук.
9. Роль економічної теорії в розвитку людського суспільства та у здійсненні суспільно-економічних перетворень в Україні.

Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Практичне заняття 2. Потреби і ресурси

Питання для обговорення:

1. Потреби та їх класифікація.
2. Ресурси та їх класифікація.
3. Виробництво і ефективність використання ресурсів.
4. Таблиця і крива виробничих можливостей.
5. Шляхи вирішення проблеми обмеженості ресурсів та безмежності потреб.
6. Кругообіг продуктів і ресурсів в економіці.

Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Практичне заняття 3. Форми виробництва та їх розвиток

Питання для обговорення:

1. Натуральне виробництво та його основні характеристики.
2. Товарне виробництво: сутність, умови, види.
3. Товар і його властивості.
4. Гроші та їх функції. Ціна та їх функції.
5. Грошові системи: суть, структура та види.
6. Логіко-історичний процес розвитку форм обміну. Виникнення грошей.
7. Історія грошей України.
8. Роль долара США у сучасній валютній системі.

Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Змістовний модуль 2. Ринкова економіка та механізм її функціонування

Практичне заняття 4. Ринкова економіка

Питання для обговорення:

1. Сутність і функції ринку.
2. Принципи організації ринкової економіки.
3. Модель кругообігу продукту і доходу в ринковій економіці.
4. Сутність та головні види сучасного ринку.
5. Конкуренція як рушійна сила розвитку економіки.
6. Зарубіжний досвід антимонопольного законодавства.

Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Практичне заняття 5. Ринковий механізм

Питання для обговорення:

1. Попит та його чинники. Крива попиту. Закон попиту.
2. Детермінанти попиту. Графічна модель їх впливу
3. Пропозиція та її чинники. Крива пропозиції. Закон пропозиції.
4. Детермінанти пропозиції. Графічна модель їх дії.
5. Рівновага ринку та механізм її досягнення в умовах досконалої конкуренції.
6. Еластичність попиту та її рівні (еластичність за ціною, перехресна еластичність, еластичність за доходами)
7. Еластичність попиту та вибір цінової політики виробника-продавця.
8. Еластичність пропозиції її рівні та чинники
9. Взаємопов'язаність ринків.
10. Переваги та недоліки ринку.

Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Практичне заняття 6. Економічна роль держави

Питання для обговорення:

1. Держава як економічний суб'єкт. Еволюція поглядів на економічну роль держави.
2. Економічні функції держави. Державний сектор економіки та його розвиток.
3. Соціально-економічний зміст фіскальної політики. Державний бюджет
4. Податкова система країни. Суть, функції та види податків.
5. Типи та основні інструменти фіскальної політики.
6. Національний банк як інститут монетарної політики.
7. Грошова маса в обігу та її агрегати. Попит і пропозиція грошей.
8. Монетарна політика: суть і основні інструменти.
9. Поєднання інструментів монетарної і фіскальної політики в період піднесення та кризи.

Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Практичне заняття 7.

Світовий ринок та його вплив на національну економіку.

Питання для обговорення:

1. Міжнародний поділ праці як основа світової торгівлі
  2. Теорія абсолютних переваг А. Сміта.
  3. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо.
  4. Міжнародна торгівля. Основні зовнішньоторговельні операції та їх статистичне вимірювання
  5. Теорії зовнішньоторгової політики держави (протекціонізм та фритредерство)
  6. Наслідки використання торгівельних бар'єрів для економіки країни
- Опитування. Доповіді та презентація. Поточне тестування.

Практичне заняття 8. Комплексна контрольна робота.

Контрольна робота містить 35 тестів, що охоплюють теоретичні питання з усіх тем навчальної дисципліни, а також передбачають виконання розрахункових завдань.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами
поточного та підсумкового контролю**

Теми занять	Кількість балів за вид роботи	Балів
Практичне заняття 1. Предмет і метод економічної теорії	0 – 5 (опитування) 0 – 3 (поточне тестування) 0 – 2 (доповіді/презентації)	0 – 10
Практичне заняття 2. Потреби і ресурси	0 – 5 (опитування, розв’язання задач і вправ), 0 – 3 (поточне тестування), 0 – 2 (доповіді)	0 – 10
Практичне заняття 3. Форми виробництва та їх розвиток	0 – 5 (опитування) 0 – 3 (поточне тестування) 0 – 2 (доповіді/презентації)	0 – 10
Практичне заняття 4. Ринкова економіка	0 – 5 (опитування) 0 – 3 (поточне тестування) 0 – 2 (доповіді/презентації)	0 – 10
Практичне заняття 5. Ринковий механізм	0 – 5 (опитування) 0 – 3 (розв’язання задач, тестування) 0 – 2 (доповіді/презентації)	0 – 10
Практичне заняття 6. Економічна роль держави	0 – 5 (опитування) 0 – 3 (поточне тестування) 0 – 2 (доповіді/презентації)	0 – 10
Практичне заняття 7. Світовий ринок та його вплив на національну економіку	0 – 5 (опитування) 0 – 3 (поточне тестування) 0 – 2 (доповіді/презентації)	0 – 10
Практичне заняття 8. Комплексна контрольна робота (тестування)		0 – 30
Загалом сума балів		0 – 100